

Adoptat la Congresul de Constituire
din 14 aprilie 2021

PROGRAMUL POLITIC AL PARTIDULUI DEZVOLTĂRII ȘI CONSOLIDĂRII MOLDOVEI

Preambul

Republica Moldova și poporul Țării vor prospera, iar dificultățile actuale vor fi depășite! Așa, cum strămoșii noștri au știut să iasă victorioși din multiple încercări și cumpene de-a lungul istoriei multisekulare a poporului nostru! La temelia deciziei de creare a PDCM stă convingerea noastră fermă că într-un orizont de timp relativ scurt, starea de lucruri în Republica Moldova poate fi schimbată spre bine, iar viața oamenilor poate fi îmbunătățită semnificativ. E necesar doar să ne consolidăm în jurul lucrurilor care ne fac mai puternici și nu în jurul unor vorbe deșarte care ne întorc unul împotriva altuia și ne slăbesc ca națiune.

În ultimii 30 de ani, "Dezbină și cucerește" a fost strategia preferată a politicienilor. Ca să ajungă la putere, au împărțit oamenii în buni și răi, în "cu estul sau cu vestul", în pro sau contra. O națiune scindată, însă, nu poate prospera, nu poate spera la viitor. Divizarea puternică a societății de către politicieni este și cel mai sigur mijloc de a acoperi corupția și fărâdelegea, or principiul "pe ai noștri nu-i cedăm" este comun și pentru cei din stânga, și pentru cei de pe dreapta, indiferent cine răzbate la guvernare.

La diferite etape, politicienii au folosit diferite "lozinci și momeli" pentru a ne ațâța pe unii împotriva altora: de la utopii și sperietori geopolitice până la destabilizări interetnice, de la naționalism extremist până la scenariile de federalizări sau renunțare la statalitate. Au fost doar obiective false, banale fumigene pentru a acoperi intenția de a accede la putere și a scinda mai departe oamenii. Dezbinarea societății pe varii criterii poate avea doar un singur rezultat – colapsul națiunii și pierderea independenței și suveranității statului. Cu fiecare ciclu electoral, inconștient sau premeditat, actuala clasă politică ne apropie de colaps. Și dacă vom admite acest deznodământ, vom fi blestemați de generațiile următoare și vom trăda memoria strămoșilor noștri.

Noi, echipa Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei, vrem să consolidăm cetățenii din Republica Moldova în jurul unor obiective comune, unor deziderate care ne unesc, nu dezbină. Avem deplina convingere, că toate forțele politice din țară pot identifica aceste obiective și pot să-și conjuge eforturile și potențialul uman pentru a munci solidar întru atingerea acestora. Sarcina primordială a PDCM este consolidarea societății noastre în jurul obiectivului de integrare a Republicii Moldova, stat independent și suveran, în familia țărilor europene. Acest obiectiv este unul de natură existențială pentru țara noastră și trebuie să capete statut de idee națională!

E foarte mult de muncit pentru atingerea dezideratului de integrare europeană a țării noastre, e foarte mult de crezut în noi înșine pentru realizarea acestui obiectiv, e foarte mult de recuperat din încrederea partenerilor europeni față de politicul moldovenesc, dar oamenii care locuiesc pe acest pământ sfânt au fost tot timpul vrednici și muncitori, cu multă răbdare și determinare. Avem un scop nobil și suntem siguri de succes!

Dezvoltarea țării, prin readucerea în prim planul vieții social-economice și politice a profesioniștilor pragmatici și intelectualilor consacrați, este un alt obiectiv pe care și-l propune echipa PDCM. Oamenii din Moldova simt, deja, la modul practic, care sunt consecințele ignorării, de-a lungul anilor, a domeniilor Educației, Medicinii sau Culturii. Oamenii de valoare autentică ai Țării – savanții și tinerii talentați, artiștii și scriitorii, pedagogii și medicii, întreprinzătorii inovativi și sportivii de performanță, patrioții profesioniști din administrația publică locală și centrală, care cu toții constituie mândria și speranța oricărui popor, au fost trecuți pe plan secund de către politicieni. Drept consecință, Țara a fost lipsită de forța motrice a dezvoltării și prosperării. Oamenii de valoare din toate domeniile, reprezentanți ai tuturor etniilor, care împreună cu moldovenii constituie poporul Țării, trebuie să revină în prima linie a luptei pentru viitorul prosper al cetățenilor Republicii Moldova.

Moldova noastră e o inimă sângerândă. Țara e dezmembrată prin bariera nedreaptă de pe Nistru, dar și prin despărțirea de oamenii săi plecați printre străini. Reintegrarea regiunii din stânga Nistrului și crearea condițiilor pentru revenirea diasporei acasă sunt obiective vitale pentru națiunea noastră și subiect prioritar pe agenda PDCM.

PDCM este un partid politic de centru-dreapta, viziunile și obiectivele căruia sunt ancorate în determinarea noastră de a restabili statul de drept, ordinea și democrația – condiție indispensabilă pentru asigurarea autentică a libertăților și drepturilor omului, pentru implementarea politicilor economice liberale stimulatorii dezvoltării economice, pentru sporirea sustenabilității bugetar-fiscale a țării și, implicit, creșterea capacității de finanțare a domeniului social. Libertatea de opinie și exprimare este elementul fundamental al oricărei societăți dezvoltate și constituie pilonul activității PDCM, dar asigurarea acestor libertăți este posibilă doar în condițiile unui stat democratic puternic, care poate proteja libertățile democratice ale cetățenilor, atât în fața unor instituții publice, cât și în fața elementelor radicale din politicul moldovenesc. Asigurarea respectării drepturilor omului și funcționarea statului de drept este și condiția principală pentru a spera la perspectiva integrării europene a statului nostru, respectiv și prioritate esențială pentru PDCM.

Corupția endemică, justiția aservită politicului și "dreptatea celui mai puternic" sunt consecințele statului slab și ineficient. Corupția mare urmează a fi combătută prin control eficient asupra cheltuielilor și averii, combinată cu pedepse dure. Corupția mică poate fi diminuată prin asigurarea unor salarii suficiente pentru o viață decentă, corespunzătoare standardelor contemporane. Justiția independentă este elementul fundamental al oricărui stat dezvoltat și poate fi asigurată prin revederea mecanismelor de numire a judecătorilor și procurorilor în funcțiile cheie din sistem, inclusiv în componența organelor colegiale.

Oamenii vor ține la statul lor doar dacă statul va ține la oameni. Sporirea grijii instituțiilor statului față de cetățeni prin creșterea calității serviciilor publice este un obiectiv, care de asemenea ar trebui să devină unul comun pentru forțele politice din țară, or acesta este elementul determinant pentru atitudinea cetățeanului față de stat. Reforma Administrației Publice Centrale și Locale și ajustarea continuă a sistemului public la realitățile social-economice, sunt unica posibilitate de a pune instituțiile statului în serviciul cetățeanului, de a utiliza eficient banii

cetățenilor pentru întreținerea aparatului birocratic, dar și de a elimina povara administrativă nejustificată asupra activităților economice. PDCM va promova această reformă, vizând în mod special structura guvernului și administrația locală de nivelul doi.

Investițiile publice masive în infrastructură constituie condiția principală pentru dezvoltarea economică, atragerea investițiilor private și crearea noilor locuri de muncă. Nu este posibil să stopezi exodul populației tinere și să readuci oamenii din străinătate, dacă statul nu le va asigura drumuri calitative, sisteme de apă și canalizare, securitate energetică, dar și un mediu ambiant prielnic pentru viață. Această abordare, împreună cu accentul pe dezvoltarea economiei "verzi" și diminuarea participării statului în economie ca agent economic, sunt elemente fundamentale ale viziunilor economice ale echipei PDCM și obiectiv prioritar pentru realizare.

Consolidarea statului de drept. Securitatea cetățenilor și a statului

Poporul Republicii Moldova și-a recăpătat independența și suveranitatea cu trei decenii în urmă. Procesul de edificare a unui stat puternic și funcțional, cu instituții eficiente și orientate spre binele cetățeanului și a țării, spre regretul nostru al tuturor, a trenat. Clasa politică de cele mai multe ori a avut ca prioritate atingerea scopurilor sale mai puțin politice, iar eforturile de consolidare a statului și a instituțiilor sale au fost fie sporadice, fie declarative, dar cu siguranță fără eficiență durabilă.

Această atitudine a generat, în primul rând, deteriorarea funcționalității instituțiilor de drept la etapa lor de devenire, iar corupția este efectul cel mai grav al acesteia. În aceste condiții credibilitatea cetățenilor față de propriul lor stat a fost erodată, iar reformele și politicile promovate de guvernări nu mai au susținere din partea populației țării. Drept urmare, clasa politică îmbrățișează tot mai des abordările populiste și lipsite de responsabilitate, care și mai mult agravează problemele sistemice cu care se confruntă țara noastră.

Un stat nu poate exista fără cetățenii săi, iar cetățeanul nu-și poate realiza drepturile fără stat. Dezvoltarea respectului reciproc dintre stat și cetățean este un proces complex, dar nu imposibil. Și aici dezideratul este: Statul trebuie să asigure respectarea tuturor drepturilor social-economice, a demnității și a prosperării tuturor cetățenilor săi (fără excepții), Cetățenii trebuie să respecte legile statului (fără excepții). Într-o societate modernă astfel sunt distribuite responsabilitățile.

Abordarea PDCM în aceste circumstanțe este întemeiată pe determinarea de a întări statul și a consolida societatea în jurul unor reforme de natură existențială pentru Republica Moldova, asumate de noi în acest Program.

Prioritățile PDCM în reformarea sistemului politic și al administrației publice

Axarea clasei politice preponderent pe obiective înguste de partid și abordări populiste a avut drept rezultat instituirea unui sistem politic inefficient și alogic pentru condițiile actuale. Doar populismul iresponsabil a stat la baza revenirii la începutul anului 2003 la sistemul teritorial-administrativ bazat pe raioane, iar în martie 2016 – la alegeri prezidențiale directe, în condițiile unor competențe reduse pe care le are Președintele țării. Interesele înguste politice și abordările contrare principiilor și valorilor democratice, au redus practic la zero posibilitățile opoziției parlamentare de a participa activ în viața politică a țării, oferindu-i de-facto doar un singur instrument – strada și protestele. Această abordare a avut drept efect și dezechilibrele evidente în

distribuția competențelor și resurselor disponibile între nivelurile administrației publice, reducând autonomia publică locală doar la cote simbolice.

Obiectivele prioritare ale PDCM în domeniul administrației publice și sistemului politic sunt următoarele:

- Redefinirea sistemului constituțional pentru a asigura funcționarea independentă a tuturor ramurilor puterii în stat pe principii democratice, eficiente și asigurând imunitatea statului în fața oricăror tentative de uzurpare a puterii;
- Funcționarea sistemului politic pe principiul responsabilității politice pentru actul guvernării, al concurenței libere și transferului pașnic de putere;
- Asigurarea realizării în practică a principiului suveranității poporului, reformând mai multe aspecte ale activității Parlamentului, inclusiv descurajarea traseismului politic, și redimensionarea acestuia considerând evoluțiile social-demografice;
- Reevaluarea rolului Președintelui Republicii Moldova în sistemul autorităților publice și a relevanței modalității actuale de alegere a Președintelui țării, considerând acest rol;
- Sporirea eficienței, responsabilității și transparenței activității instituțiilor statului subordonate Parlamentului, inclusiv prin asigurarea dreptului opoziției parlamentare de a deține funcțiile de conducere a acestor instituții, sau prin instituirea unor mecanisme de control (supraveghere) periodic a activității acestora;
- Implementarea standardelor corecte și nediscriminatorii în domeniul finanțării partidelor și mișcărilor politice, și asigurarea conformării reale a acestora la prevederile legislației în vigoare;
- Restabilirea funcționalității și eficienței instituțiilor executive ale statului și readucerea lor în serviciul cetățenilor, inclusiv prin depolitizarea acestora;
- Sporirea capacităților funcționale ale administrației publice de toate nivelurile și a gradului de profesionalism și devotament funcției publice al angajaților din sistemul public, inclusiv prin angajarea în serviciu prin concurs corect și echitabil, având la bază principiul meritocrației și respectului față de cetățeni și stat, dar și prin asigurarea unei motivări materiale și morale adecvate a corpului de funcționari ai statului;
- Sporirea eficienței autorităților administrației publice centrale și a accesibilității serviciilor publice prestate de către AAPC, revăzând structura actuală a Guvernului, inclusiv prin crearea Ministerului Integrării Europene – responsabil de implementarea agendei de integrare în Uniunea Europeană, Ministerului Economiei și Finanțelor – responsabil de promovarea politicilor stimulatorii pentru sectorul economic și asigurarea finanțării proiectelor de infrastructură de importanță națională, Ministerului Infrastructurii, Mediului și Dezvoltării Regionale – responsabil de dezvoltarea infrastructurii țării și protecția mediului ambiant, Ministerului Sănătății – responsabil de redimensionarea sistemului de ocrotire a sănătății, modernizarea acestuia și orientarea serviciilor către beneficiari;
- Sporirea calității deservirii cetățenilor de către autoritățile administrației publice la nivel local, asigurarea unei autonomii decizionale și financiare autentice pentru APL, inclusiv prin reformarea acesteia. În special, vizăm restructurarea nivelului doi al APL, înlocuind raioanele printr-un număr optimal de regiuni, dar și a nivelului întâi al administrației publice locale – aplicând mecanisme investiționale stimulatorii pentru ajustarea structurii acesteia la necesitățile de asigurare cu resurse: cadre profesionale de nivel înalt, condiții optime pentru realizarea sarcinilor etc.;
- Delimitarea competențelor și responsabilităților (nivel central-local), respectând principiul subsidiarității (fiecare nivel al autorităților publice îndeplinește doar acele sarcini care nu pot fi îndeplinite în mod eficient de un nivel inferior – mai apropiat de cetățeni) și asigurând echilibrul cost-eficiență al serviciilor publice;

- Stabilirea unor criterii de ordin profesional și de integritate pentru candidații la funcțiile de demnitate publică în autoritățile publice centrale și locale;
- Consolidarea capacităților instituționale ale Cancelariei de Stat în domeniul coordonării activității administrației publice locale;
- Sporirea transparenței activității administrației publice și digitizarea continuă a interacțiunii funcționarilor cu cetățenii și mediul de afaceri;
- Reformarea sistemului achizițiilor publice cu scopul eficientizării acestuia și diminuării riscurilor corupționale aferente acestui proces.

Prioritățile PDCM în domeniul justiției

Cetățenii Republicii Moldova caută dreptatea, iar justiția din țară nu este în stare să le-o ofere. Deficiențele majore ale sistemului justiției Republicii Moldova nu doar că nu asigură sancționarea adecvată a celor care încalcă legea, dar stau de multe ori la originea celor mai grave infracțiuni. În condițiile unui sistem de justiție independent și eficient, asemenea crime grele ca devalizarea sistemului bancar, "laundromatul", preluarea abuzivă a afacerilor sau prejudicieri colosale ale intereselor statului, nu puteau să aibă loc. În justiția moldovenească este și principală barieră pentru atragerea investițiilor private în economia țării, dar și pentru atragerea mijloacelor financiare externe pentru investițiile publice în infrastructură.

Situația în care a ajuns justiția este în mare parte, tot rezultatul comportamentului clasei politice, care deseori a folosit imixtiunea în sistem pentru a-și atinge scopurile sale meschine. Independența Procuraturii ca instituție, precum și a procurorilor ca subiecți procesuali nu a fost asigurată. Fiecare guvernare a încercat într-un fel sau altul să controleze justiția, de la intimidare, la numiri politice, tolerarea corupției și subfinanțarea sistemului.

Consiliul Suprem al Magistraturii nu a reușit să creeze propriile proceduri prin care să combată asemenea fenomene, precum și potențialele conflicte de interese din interiorul corpului magistraților. Organul de autoadministrare a justiției a devenit, mai degrabă, o platformă a discuțiilor sterile inapte să schimbe radical situația creată.

Disfuncționalitățile sistemului justiției afectează semnificativ și imaginea țării noastre pe plan extern, iar eșecul în implementarea mai multor reforme în acest sector compromite serios colaborarea cu partenerii noștri de dezvoltare. Multiplele adresări ale cetățenilor țării pentru a-și găsi dreptatea la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului comportă pierderi reputaționale și materiale enorme pentru Republica Moldova.

Situația respectivă nu mai poate fi tolerată și provoacă un val de nemulțumiri întemeiat din partea celor afectați de actul de justiție: fie e vorba de justițiabili, adică de cei ce apelează la organele judiciare pentru rezolvarea unor probleme litigioase, fie e vorba de justițieri, adică de cei care ajută sau chiar înfăptuiesc actul de justiție (procurori, avocați, grefieri, experți, executori judecătorești, judecători).

Prioritățile principale ale PDCM pentru domeniul justiției sunt următoarele:

- Consolidarea justiției în conformitate cu recomandările Consiliului European;
- Sporirea eficienței justiției, inclusiv prin reorganizarea Consiliului Superior al Magistraturii într-o structură unificată a sistemului justiției, cuprinzând ambele componente ale sistemului de justiție: judecătoria și procuroria;
- Evaluarea întregului corp de procurori și magistrați, inclusiv prin prisma intereselor acestora, pentru a curăța organele de justiție de oameni corupți și vulnerabili;

- Implementarea unui sistem eficient de verificare a integrității aspiranților la funcția de judecător și procuror, reducând astfel riscurile corupționale din sistemul justiției;
- Asigurarea competitivității în procesul de promovare și transferare a judecătorilor;
- Asigurarea independenței Procuraturii prin recunoașterea constituțională și legislativă a acesteia ca instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, a cărei autoadministrare să fie asigurată de un Consiliu bicameral al Magistraturii;
- Reformarea sistemului de răspundere disciplinară a procurorilor pentru abaterile disciplinare comise în timpul serviciului și resubordonarea Inspecției procurorilor organului de autoadministrare a puterii judecătorești;
- Revizuirea rolului Curții Supreme de Justiție și modernizarea sistemului de recurs;
- Modernizarea și consolidarea cadrului legal și instituțional al sistemului penitenciar și sistemului probațiunii;
- Consolidarea și eficientizarea activității profesiilor liberale conexe justiției, inclusiv prin revedere criteriilor de admitere și menținere în profesiile juridice, implementarea unor standarde internaționale de succes în acest domeniu, perfecționarea mecanismelor de răspundere disciplinară a liber profesioniștilor etc.;
- Introducerea standardelor de calitate pentru serviciile prestate de reprezentanții profesiilor liberale conexe justiției;
- Sporirea eficienței sistemului de executare silită a deciziei instanței de judecată, inclusiv prin ajustarea cadrului legislativ, revedere criteriilor de admitere a persoanelor în acest proces, admitând doar profesioniști integri, capabili să asigure îndeplinirea activităților de interes public cu respectarea drepturilor și a intereselor legitime ale părților, modernizarea mecanismelor de executare silită, responsabilizarea debitorilor etc.;
- Reformarea mecanismelor de aplicare a procedurii de insolvență, în special prin modificarea conceptuală a reglementărilor procedurii de insolvență și a activității administratorilor autorizați, cât și a criteriilor pe care se construiește remunerarea acestora, punând accentul pe succesul administrării și reabilitării întreprinderii.

Prioritățile PDCM în combaterea corupției

Corupția endemică este cauza principală a situației degradante în care s-a pomenit Republica Moldova după aproape 30 de ani de independență. Acest fenomen afectează serios toate domeniile și are efecte grave asupra sistemului politic, securității cetățenilor și țării, economiei naționale și moralului societății noastre. Corupția este cauza principală a sărăciei, a subdezvoltării economice și exodului oamenilor din țară.

Deși instituțiile statului responsabile de prevenire și combaterea acestui fenomen anunță despre progrese în eradicarea acestuia, societatea are cu totul alte percepții, iar indicatorii utilizați de organisme internaționale de profil confirmă în mare parte aceste percepții. Pedepsele derizorii, date de instanțele de judecată în cazurile de corupție, în special în cele de "corupție mare", erodează încrederea că justiția aplică pedepsele corespunzătoare.

Considerăm, că cel mai important lucru pe care trebuie să-l înțeleagă toți este că lupta cu corupția nu trebuie să divizeze oamenii în ai noștri și restul. Ea trebuie să funcționeze deopotrivă pentru toți, indiferent de gradul de prietenie sau rudenie cu cel care a încălcat legea. Aplicarea uniformă a justiției este abordarea pentru care pledează cu determinare PDCM.

Obiectivele prioritare pentru PDCM în combaterea corupției sunt următoarele:

- Înăsprirea pedepselor pentru faptele de corupție mare: amenzi penale și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități în sistemul public;
- Implementarea unui mecanism eficient de aplicare a pedepselor pecuniare pentru actele de corupție, indiferent de sfera în care sunt comise și de rangul funcționarului. Acest mecanism va prevedea pedepse pecuniare semnificativ mai mari decât prejudiciul cauzat prin fapta comisă, dar și privarea corupților de dreptul de a ocupa funcții publice pe viitor;
- Axarea prioritară în prevenirea și combaterea corupției sistemice, numită și corupția mică, pe o abordare complexă: pe de o parte, motivarea salarială adecvată în sistemul bugetar, inclusiv în domeniile cu risc de corupție, iar pe de altă parte, educarea societății în spiritul cunoașterii drepturilor și a intoleranței față de corupție;
- Sporirea eficienței cooperării interinstituționale în combaterea corupției: agenții constatatori trebuie să investigheze calitativ faptele infracționale, procurorii să efectueze acțiuni în vederea atragerii la răspundere penală a persoanelor vinovate, iar judecătorii să se pronunțe asupra cauzelor penale conform legii, în mod independent, imparțial, fără careva imixtiuni;
- Asigurarea independenței și susținerea Procuraturii în investigarea și aducerea pe banca acuzaților a persoanelor implicate în cele mai grave acte de corupție, inclusiv devalizarea sistemului bancar în anii 2012-2014, concesionarea aeroportului etc.;
- Sporirea capacităților și eficienței Agenției Naționale de Integritate, inclusiv prin asigurarea unor cerințe clare de declarare a averilor și intereselor personale.

Prioritățile PDCM în domeniul securității publice și a statului

Din momentul proclamării independenței statului nostru în 1991 cetățenii țării au avut mereu obiecții întemeiate referitoare la capacitatea instituțiilor competente ale statului de a le asigura securitatea personală și a proprietății private și publice. După dezastrul din anii 1990, situația criminogenă a fost parțial redresată în anii 2000, dar percepția populației privind nivelul securității publice continuă să fie una sub nivelul așteptărilor. Numeroasele reforme implementate în organele de poliție nu și-au atins pe deplin obiectivele, iar autoritatea polițistului în societate a scăzut considerabil. Una din cele mai mari probleme pentru sistemul de asigurare a securității publice a fost finanțarea și dotarea insuficientă. Aceasta a determinat reducerea sau chiar desființarea completă a unor activități importante pentru prevenirea și combaterea criminalității, în special institutul polițistului de sector, autoritatea angajatului în organele de ordine publică și lucrul educațional cu tinerii. Această abordare a generat și problema acută a insuficienței de cadre în poliție.

Abordările statului în domeniul apărării naționale trebuie să fie ancorate în politica externă a Republicii Moldova, menită să asigure relații de prietenie și cooperarea pe principii de respect reciproc cu toate statele partenere. În acest sens, obiectivul major este de a consolida sectorul de securitate și apărare în conformitate cu interesele naționale ale Republicii Moldova, considerând noile provocări la adresa securității naționale, regionale și globale.

- Consolidarea institutului polițistului de sector, căruia îi aparține rolul cheie de interacțiune cu cetățenii, a organelor abilitate cu asigurarea securității publice;
- Extinderea implementării conceptului de activitate polițienească comunitară la nivel național, reorientând activitatea represivă a subdiviziunilor polițienești spre una proactivă și interactivă;
- Asigurarea participării autorităților publice locale și a comunității la gestionarea domeniului ordinii și securității publice;

- Consolidarea capacităților instituționale și umane ale organelor de poliție în domeniul prevenirii criminalității juvenile și lucrului educativ cu tineretul;
- Sporirea capacităților instituționale ale organelor statului responsabile de asigurarea securității publice și a statului, inclusiv prin asigurarea unei finanțări și dotări adecvate, sporirea atractivității profesiei pentru persoane de calificare înaltă, sporirea motivației materiale și spirituale a efectivului armatei și organelor de poliție, asigurarea lor cu spațiu locativ prin programe gen "Prima Casă";
- Implementarea mecanismelor de reacție rapidă în domeniul securității și apărării naționale, întărirea sistemelor de management și monitorizare în timp real a situațiilor de criză;
- Asigurarea creșterii calității vieții, protecției sociale și îmbunătățirii condițiilor de serviciu în cadrul organelor sistemului de securitate și apărare națională.

Integrarea Europeană. Reintegrarea țării. Politica externă echilibrată și previzibilă

Republica Moldova este un stat suveran și independent, iar politica sa externă trebuie să fie orientată spre consolidarea acestui statut, relații pe principii de respect reciproc și cooperare economică și politică reciproc avantajoasă cu toate statele lumii. Politica externă a țării trebuie să aibă drept obiectiv și facilitarea încadrării economiei naționale a Republicii Moldova în circuitul economic internațional, prin atragerea investițiilor străine în țară.

Guvernarea și clasa politică a țării trebuie să se consolideze pentru identificarea unei soluții politice pentru soluționarea diferendului transnistrean, pentru evacuarea trupelor militare și munițiilor străine de pe teritoriul național, pentru reintegrarea teritorială a țării.

Alt obiectiv major al politicii externe al statului nostru este consolidarea relațiilor bilaterale cu statele vecine România și Ucraina, dar și cu partenerii noștri strategici, inclusiv Federația Rusă și Statele Unite ale Americii.

Politica externă a Republicii Moldova trebuie să devină elementul consolidator al societății noastre, nu ceea ce-a fost în ultimii 25 de ani – factor care scindează societatea pe criterii geopolitice sau etnice. Subiectul vectorului geopolitic a fost cinic speculat deopotrivă de politicienii de dreapta și cei de stânga, scopul lor adevărat fiind nu încadrarea țării într-o uniune sau alta, dar accesarea la putere și scindarea societății.

Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei are ca obiectiv consolidarea cetățenilor țării în jurul obiectivului de integrare a Republicii Moldova, stat independent și suveran, în familia țărilor europene. Acest obiectiv este unul de natură existențială pentru țara noastră și trebuie să capete statut de idee națională!

Punerea în aplicare a principiilor și obiectivelor dezvoltării politice, economice, juridice, sociale și culturale consacrate în Acordul de Asociere dintre RM și UE trebuie să devină angajamentul comun al întregii societăți, iar clasa politică este datoare să asigure rolul de lider în acest proces. Legislația adoptată pe baza reglementărilor europene trebuie să fie pusă în aplicare în mod corespunzător la nivelul drepturilor fundamentale ale fiecărui cetățean și antreprenor: dreptul la asistență medicală, protecție socială, siguranță alimentară și nealimentară, accesibilitatea serviciilor, medii competitive, etc. Piața UE este cea mai mare piață de pe continentul nostru, iar noi trebuie să devenim o parte integrantă a acesteia. Libertățile pieței interne a UE se află în

centrul integrării europene. De aceea, reînnoirea Acordului de asociere și integrarea sectorială reprezintă o prioritate cheie pentru partid pe termen scurt.

Republica Moldova își are viitorul în familia unită a țărilor europene. Integrarea statului nostru în UE este și unica soluție pentru a depăși problemele economice care se confruntă țara, dar și de a păstra statalitatea. Identificarea unei soluții pentru reintegrarea teritorială a țării tot este posibilă doar în condițiile integrării statului european a statului nostru.

Obiectivele prioritare ale PDCM pentru agenda integrării europene, domeniul politicii externe și soluționarea problemei transnistrene sunt următoarele:

- Impulsionarea și coordonarea acțiunilor autorităților statului pentru implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, inclusiv prin crearea Ministerului Integrării Europene;
- Implementarea reformelor agreate cu UE și avansarea în implementarea Acordului de Asociere drept condiție de bază și temei pentru a negocia cu Uniunea Europeană oferirea unei perspective oficiale de integrare;
- Asigurarea dialogului cu UE și statele membre ale UE la toate nivelurile pentru a pune în aplicare cursul RM de obținere a perspectivei europene;
- Elaborarea, luând în considerare statutului actual de asociere cu UE, a unor propuneri de actualizare a Acordului de Asociere între RM, pe de o parte, și Uniunea Europeană, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (în continuare – Acordul de Asociere);
- Continuarea liberalizării comerțului dintre RM și UE în cadrul zonei de liber schimb extinse și cuprinzătoare, inclusiv, eliminarea barierelor comerciale în calea comerțului, prin: realizarea tuturor măsurilor necesare pentru încheierea unui Acord privind evaluarea conformității și acceptarea bunurilor industriale; intensificarea și continuarea integrării sectoriale a RM în UE cu sprijinul UE și al statelor membre ale UE;
- Includerea priorității de integrare europeană pe agenda autorităților locale, conform priorităților de dezvoltare a comunităților locale (Descentralizarea integrării europene);
- Obținerea sprijinului din partea UE și statelor sale membre pentru integrarea sectorială ulterioară a RM în UE;
- Promovarea unei politici externe coerente, consecvente și echilibrate, în scopul consolidării relațiilor cu toți partenerii internaționali;
- Promovarea unei diplomații economice eficiente cu scopul de a atrage investițiile străine în economia țării și de a extinde posibilitățile de desfacere pe piețele internaționale a mărfurilor și serviciilor moldovenești;
- Consolidarea capacităților misiunilor diplomatice și consulare în asigurarea unui grad mai înalt de protecție și oferirea unor servicii publice mai calitative și extinse cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării;
- Identificarea soluției politice a conflictului transnistrean, în conformitate cu principiul respectării integrității teritoriale a Republicii Moldova în limitele frontierelor internațional recunoscute;
- Retragerea completă și definitivă a trupelor militare și munițiilor străine de pe teritoriul Republicii Moldova;
- Promovarea integrării economice a ambelor maluri ale Nistrului și sporirea numărului de proiecte social-economice implementate cu scopul de a apropia cetățenii și comunitățile;
- Extinderea gradului de acoperire a populației din stânga Nistrului cu servicii publice prestate de către instituțiile subordonate autorităților constituționale ale Republicii Moldova.

Dezvoltarea economiei și consolidarea finanțelor publice

După aproape trei decenii de la proclamarea independenței sale, Republica Moldova încă nu a reușit să atingă parametrii cantitativi ai economiei naționale de până în anul 1990. Tranziția economiei de la sistemul vechi la modelul economic de piață s-a realizat într-un mod ineficient și irațional, iar de multe ori, barbar. Potențialul economic al țării nu a fost adaptat la noile realități, dar a fost în mare parte distrus și furat. Ceea ce trebuia să devină o piatră de fundament pentru edificarea unei economii puternice bazate pe principiile economiei de piață, a devenit din cauza politicilor economice incoerente, mai degrabă, o piatră care a scufundat economia. Guvernările care s-au perindat de-a lungul anilor la cârma țării au eșuat în definirea rolului optimal al statului în economie, preferând de cele mai multe ori reglementări inadecvate ale activităților economice și implicare excesivă în circuitul economic. Statul continuă să gestioneze active importante în sectorul economic, ratând de fiecare dată momentul optimal de deetatizare a acestora. Politicile economice și fiscale ineficiente, implicarea abuzivă a instituțiilor statului în economie, persecutarea cu scopul de a prelua afacerile din partea funcționarilor corupți, lipsa garanțiilor și securității capitalului, au descurajat investițiile în dezvoltarea economică, provocând în lanț probleme majore pentru toate domeniile vieții social-economice ale țării.

Una din deficiențele majore ale politicilor statului în domeniul economic a fost corelarea slabă dintre obiectivele dezvoltării economice și cele bugetar-fiscale, iar structurile statului responsabile de aceste domenii au urmărit deseori interese instituționale înguste. PDCM consideră judicioasă revederea acestor abordări, asigurând armonizarea și sincronizarea politicilor economice și bugetar-fiscale ale statului prin atribuirea acestor competențe unei singure autorități publice centrale – Ministerului Economiei și Finanțelor. Aceasta ar asigura o corelare mai bună nu doar la nivel de politici economice și bugetar-fiscale, dar ar contribui și la identificarea unui echilibru rezonabil și optimal în domeniul controlului de stat al activităților economice, inclusiv cel fiscal și vamal.

PDCM va promova politici stimulatorii pentru dezvoltarea economică, bazate pe sincronizarea diminuării poverii administrativ-fiscale cu sporirea gradului de conformare fiscală a agenților economici. Reducerea fenomenului economiei tenebre și eliminarea discriminării fiscale a agenților economici onești, sunt elemente cruciale pentru asigurarea unei creșteri economice semnificative. În acest scop statul urmează să continue diminuarea cotelor unor impozite și taxe în paralel cu creșterea disciplinei fiscale, să revadă facilitățile fiscale existente prin prisma eficienței acestora, să asigure concurența loială în domeniul comerțului prin reglementări eficiente și echitabile a activităților în bază de patentă de întreprinzător și a operațiunilor comerciale on-line. Facilitățile fiscale urmează a fi aplicate preponderent pentru susținerea dezvoltării businessului mic, a ramurilor economice inovative, gen Tehnologii Informaționale și Economie verde, pentru susținerea creării locurilor noi de muncă, dar și pentru programe destinate incluziunii economice a persoanelor tinere și concetățenilor noștri plecați peste hotare.

Participarea statului la nivel operațional în economie trebuie să fie una minimă, iar activele economice deținute actualmente de instituțiile publice urmează a fi deetatizate și transmise sectorului privat pentru investiții și o gestionare mult mai eficientă. Statul urmează să se retragă din activitățile economice improprii atribuțiilor și destinației instituțiilor sale, inclusiv transportul feroviar de mărfuri și pasageri, varii servicii și industrii etc.

Unul din impedimentele esențiale în atragerea investițiilor private în economie este starea degradantă sau chiar lipsa totală a infrastructurii publice, inclusiv drumuri calitative, rețele de apă și canalizare, gaz și energie. Statul urmează să amplifice semnificativ investițiile publice în infrastructură, direcționând resurse financiare importante în acest scop. Având una din cele mai

reduse cote de îndatorare a statului din Europa, Republica Moldova poate atrage în acest scop resurse financiare semnificative de la instituțiile financiare internaționale și de pe piețele financiare externe.

Unul din pilonii politicii economice a PDCM este accentul pe reindustrializarea țării, reorientând exporturile de materie primă și produse cu valoare adăugată redusă spre industrii moderne, generatoare de plusvaloare și efect fiscal calitativ nou. Această abordare ne-ar permite să valorificăm eficient și rațional oportunitățile vaste pe care le oferă Republicii Moldova acordurile de liber schimb cu mai mulți parteneri comerciali ai țării, în special Acordul de Liber Schimb aprofundat și cuprinzător cu Uniunea Europeană. Platformele industriale inițiate în cele 18 raioane ale țării urmează să devină centre de dezvoltare economică a regiunilor adiacente și destinație pentru investițiile private în diverse industrii.

Un potențial economic și fiscal enorm îl reprezintă sectorul serviciilor, inclusiv turismul și HORECA, dar care rămâne a fi valorificat în Republica Moldova la cote extrem de reduse. Sectorul poate fi generatorul principal de locuri de muncă și sursă considerabilă pentru bugetul public. Statul urmează să implementeze în acest sector un complex de măsuri stimulative de natură fiscală și regulatorie, pentru a impulsiona investițiile și crearea locurilor de muncă.

Pandemia și măsurile sanitare restrictive aplicate de autorități au afectat activitatea economică a unor sectoare întregi ale economiei naționale. Posibilitățile Guvernului de susținere a acestor sectoare sunt limitate de resursele financiare insuficiente pe care le poate direcționa în aceste scopuri. Abordarea echitabilă din punct de vedere al efortului societății la formarea bugetului public este acordarea suportului agenților economici în corelare cu nivelul responsabilității sociale a acestora, inclusiv prin prisma menținerii locurilor de muncă și remunerării adecvate a angajaților. În acest sens, mecanismul de subvenționare de la buget a unor plăți fiscale (taxe și impozite aferente salariului) efectuate de agenții economici în perioada de criză pandemică urmează a fi extins și implementat chiar și după finalizarea acestei crize.

Abordările listate mai sus pot contribui la înlocuirea modelului bazat pe consumul finanțat din remitențe cu un model dinamic, bazat pe antreprenoriat, deschidere la concurență, inovare, investiții private masive și reangajarea în sectoarele economice a mai multor cetățeni, inclusiv aflați în prezent peste hotarele țării.

Obiectivele prioritare ale PDCM în domeniul dezvoltării economice și sistemului bugetar-fiscal:

- Atribuirea competențelor în promovarea politicilor economice și bugetar-fiscale unui singur minister, asigurând astfel o corelare maximă dintre politicile de creștere economică și cele orientate spre consolidarea bugetar-fiscală;
- Redefinirea competențelor autorităților administrative din subordinea Guvernului și ale celor publice independente, abilitate cu funcții de control și reglementare a activității de întreprinzător, inclusiv a principiilor de funcționare și finanțare a activității acestora;
- Diminuarea implicării statului în procesele economice, rolul căruia trebuie să se rezume la elaborarea și promovarea de politici întru susținerea și promovarea businessului, nu și implicarea în afaceri sau exagerarea cu reglementări care să împiedice dezvoltarea businessului și a climatului de afaceri al țării;
- Stimularea exportului de produse cu valoare adăugată înaltă prin reindustrializare și creștere a potențialului de export, dar și prin instrumente fiscale cum ar fi implementarea unei cote medii a TVA, nediferențiată pentru întreg lanțul valoric;
- Implementarea programului de dezvoltare economică inteligentă a regiunilor cu accent pe reabilitarea IMM, reconectarea la piețe și lanțuri de aprovizionare, îmbunătățirea

competitivității, îmbunătățirea capacităților în domeniile cheie, asigurând condiții de concurență echitabile;

- Sporirea accesibilității resurselor financiare creditare pentru businessul mic și mijlociu, utilizând instrumente de garantare din partea statului. Revederea reglementărilor privind microfinanțarea în scopul sporirii gradului de protecție a debitorilor în fața creditorilor;
- Implementarea programului de însoțire a dezvoltării afacerilor mici și mijlocii, un element de bază al căruia va fi subvenționarea parțială de către stat a costului serviciilor de evidență contabilă, prestate de către companiile specializate agenților economici din businessul mic și mijlociu;
- Impulsionarea exportului e-commerce prin simplificarea procedurilor și formalităților vamale, precum și dezvoltarea infrastructurii aferente acestui sector (terminal vamal);
- Amplificarea măsurilor de suport direct din partea Guvernului pentru dezvoltarea economică și crearea locurilor noi de muncă, inclusiv prin:
 - acordarea subvențiilor la angajarea persoanelor ce reprezintă grupuri țintă (tineri, diasporă, persoane vulnerabile);
 - subvenționarea impozitului pe venit al persoanelor fizice achitat
 - de angajații tineri până la vârsta de 25 de ani;
 - subvenționarea impozitului pe venit al persoanelor juridice în
 - cuantumul impozitului pe venitul persoanelor fizice achitat de
 - angajații săi femei și tineri cu vârsta până la 25 de ani;
 - încurajarea creării back-office-urilor în RM a marilor companii
 - (domenii: logistică, resurse umane, call-centre, împachetare,
 - telefonie, consultanță, suport tehnic etc.);
 - stimularea investițiilor în mijloace fixe și utilaje, prin instrumente de subvenționare și acces la finanțare, inclusiv subvenționare dobânzilor;
- Actualizarea normativelor de construcție, organizare și categorisire a unităților de alimentație publică, la moment fiind aplicate cele vechi de peste 40 de ani;
- Dezvoltarea infrastructurii calității produselor, menite să elimine barierele în exportul produselor moldovenești pe piețele internaționale;
- Adaptarea învățământului universitar și profesional-tehnic la necesitățile mereu în evoluție a economiei naționale și mondiale;
- Simplificarea legislației fiscale și adaptarea acesteia la noile procese economice, eliminarea ambiguităților/interpretabilității mai multor prevederi ale legislației fiscale și armonizarea reglementărilor aferente TVA și accizelor la directivele europene, prin adoptarea unui nou Cod Fiscal;
- Armonizarea legislației și practicii fiscale referitoare la deductibilitatea cheltuielilor de reprezentativitate cu prevederile corespunzătoare aplicate în spațiul UE;
- Instituirea unui mecanism independent de contestare de către agenții economici a deciziilor, acțiunilor și/sau inacțiunilor organelor de administrare fiscală și vamală;
- Adoptarea și implementarea noului Codul Vamal armonizat la legislația europeană, fapt ce ar facilita integrarea economiei naționale la sistemul unic european, impulsionând comerțul internațional cu țările Uniunii Europene;
- Sporirea capacităților investiționale ale statului în infrastructura publică prin accesarea pe piețele financiare internaționale, dar și un management al lichidităților mai active pe piața internă, dezvoltând noi instrumente financiare.

Educație, Cercetare, Cultură, Sport și Tineret

O națiune care nu investește prioritar în educație și cultură, nu poate prospera nici într-un alt domeniu și este sortită dispariției. Este o axiomă absolută, valabilă de-a lungul veacurilor, dar care în perioadele întunecate ale istoriei este ignorată, iar rezultatele unei asemenea atitudini nu întârzie să apară.

De la momentul proclamării independenței statului nostru, cele mai mari costuri ale tranziției interminabile le-au suportat domeniile educației, culturii, cercetării, ocrotirii sănătății și altor ramuri prioritare pentru orice popor, iar intelectualității i-a fost treptat refuzat rolul de promotor în cele mai importante aspecte ale vieții politice și social-economice. Degradarea morală și materială actuală, această "eră întunecată" pe care o traversăm acum, este consecința directă a acestei atitudini față de domeniile prioritare.

Politicile guvernamentale implementate în domeniul educației de-a lungul anilor au generat carențe majore pentru toate nivelurile procesului educațional. Dotarea superficială a instituțiilor de educație, degradarea infrastructurii acestora și abordările iresponsabile în motivarea materială și morală a cadrelor didactice, stau la originea acestor deficiențe, afectând substanțial procesul educativ și calitatea studiilor.

PDCM are drept obiectiv de bază în domeniul educației asigurarea condițiilor adecvate și a accesului tuturor copiilor și tinerilor la învățământ calitativ și adaptat la evoluțiile vieții social-economice. Acest obiectiv poate fi realizat, investind suficient și rațional în sistemul de educație public și cel privat. Finanțarea bugetară adecvată a domeniilor educației, cercetării, culturii, sportului și altor domenii social importante, este posibil de asigurat în condițiile unei distribuiri eficiente și responsabile a resurselor disponibile și a unui salt economic.

Restabilirea prestigiului profesiilor intelectuale și a "autorității" purtătorilor acestora va readuce în prim plan valorile general umane de care depind nivelul de civilizare a unei societăți.

Insuficiența cadrelor în domeniile prioritare pentru societate este problema principală, iar motivarea inadecvată a pedagogilor, oamenilor de creație, angajaților din domeniul sportului și sportivilor de performanță, este cauza principală a deficitului de cadre. Exemplul majorării substanțiale a salariilor în sistemul medical pe parcursul anului 2020, trebuie și poate fi replicat și în celelalte domenii sociale.

Obiectivele prioritare pentru domeniile educației, cercetării și culturii sunt următoarele:

- Crearea condițiilor și capacităților suficiente de încadrare a copiilor în instituțiile de învățământ, în mod special în instituțiile de educație timpurie și instituțiile de învățământ primar și gimnazial;
- Motivarea adecvată a personalului didactic: majorarea salariilor, modernizarea condițiilor de muncă, simplificarea aspectelor birocratice ale activității didactice, implementarea politicilor de protecție social-economică adecvată a cadrelor didactice, promovarea și stimularea angajării în mediul rural etc.;
- Continuarea reformei curriculare și accelerarea adaptării curriculei la tendințele și necesitățile sociale și economice;
- Revitalizarea și promovarea activităților educaționale extrașcolare și extracurriculare: educația cultural-artistică și științifică, educația civică, sport, protecția mediului, educație tehnologică și informațională, educație rutieră etc.;

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii instituțiilor de învățământ: asigurare cu apă și canalizare, alte rețele și utilități; săli de sport, laboratoare pentru lecțiile practice; biblioteci digitale; tehnologii informaționale și comunicații în procesul educațional etc.;
- Asigurarea alimentației calitative a copiilor în instituțiile de învățământ și aplicarea noilor forme de asigurare cu produse alimentare și implementarea controlului riguros pe tot lanțul: de la desfășurarea achizițiilor publice, până la livrarea produsului finit copiilor;
- Stimularea și extinderea în continuare a programelor de învățământ profesional dual, sporirea și promovarea atractivității acestei forme de învățământ atât pentru discipoli cât și pentru agenții economici;
- Fortificarea capacităților sistemului de învățământ profesional tehnic: cadre didactice, condiții de instruire, programe de studii practice relevante etc.;
- Sporirea eficienței învățământului universitar, prin sporirea autonomiei universitare, promovarea responsabilității și transparenței în instituțiile de învățământ superior, susținerea dezvoltării programelor de studii universitare calitative și relevante necesităților economiei naționale;
- Reevaluarea calității activității institutelor naționale de cercetare și dezvoltare bazată pe indicatori precum: rezultate; beneficiari publici/privati; actualitatea proiectelor – direcții moderne, tematici inovative; utilitatea, recunoașterea și valorificarea rezultatelor cercetărilor; impactul și eficiența economică și socială a aplicării rezultatelor cercetării – dezvoltării;
- Reorientarea politicilor în domeniul științific și inovațional spre creșterea capacității de competitivitate a sistemului de cercetare și inovare în baza principiului economiei bazate pe cunoaștere;
- Implementarea programelor de promovare a cercetătorilor tineri și încurajarea repatrierii diasporei științifice moldovenești;
- Identificarea domeniilor prioritare în care ar fi concentrată activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare în Moldova și care ne-ar asigura un avantaj competitiv pe piața europeană a cercetării;
- Cartografierea infrastructurii culturale existente și promovarea investițiilor necesare susținerii și dezvoltării infrastructurii culturale: muzee, teatre, biblioteci, săli de spectacole, galerii, sedii ale uniunilor de creație;
- Accelerarea reconstrucției Filarmonicii Naționale "Serghei Lunchevici".

Obiectivele prioritare ale PDCM pentru susținerea tineretului și sportului sunt următoarele:

- Dezvoltarea capacităților educației sportive și de voluntariat în școli și în comunități. Promovarea sportului în masă și dezvoltarea de infrastructură sportivă accesibilă pentru toți. Dezvoltarea și susținerea, cu implicarea administrației publice locale, a practicării continue a activităților fizice și sportive;
- Susținerea și promovarea sportului de performanță, facilitarea utilizării infrastructurii publice în dezvoltarea condițiilor moderne de antrenament. Motivarea adecvată a rezultatelor obținute de către antrenorii și sportivii de performanță;
- Eliminarea oricăror restricții sau discriminări în calea integrării tinerilor în procesul educațional și susținerea tinerilor cercetători;
- Oferirea posibilităților pentru dezvoltarea abilităților tinerilor în diverse domenii, inclusiv prin asigurarea de spații corespunzătoare;
- Crearea unui sistem atractiv de burse care să asigure accesul egal, și nediscriminatoriu a tuturor tinerilor la educație;

- Dezvoltarea culturii voluntariatului la nivelul sistemului național de educație și introducerea de mecanisme de monitorizare și evaluare a acestuia;
- Dezvoltarea centrelor de antreprenariat la nivelul universităților unde tinerii să-și dezvolte abilitățile antreprenoriale;
- Dezvoltarea de programe de studii de nivel terțiar, armonizate cu cerințele pieței muncii, pentru a crește gradul de inserție a tinerilor pe piața muncii;
- Integrarea tinerilor pe piața muncii prin dezvoltarea de politici care să asigure un nivel ridicat de creștere și de ocupare durabilă a forței de muncă, bazate pe cunoaștere;
- Încurajarea angajării cadrelor tinere în câmpul de muncă prin implementarea unor facilități bugetar-fiscale bazate pe mecanisme de subvenționare a impozitelor pe salarii achitate pentru tinerii angajați;
- Susținerea dezvoltării tinerilor în mediul rural, asigurând egalitatea de șanse atât pentru toți tinerii din țară.

Ocrotirea sănătății

Domeniul ocrotirii sănătății, în comun cu cel al educației, cercetării și culturii, trebuie să constituie prioritatea absolută pentru orice societate care aspiră la dezvoltare economică și socială. Ignorarea de-a lungul anilor a acestei axiome incontestabile de către clasa politică a Republicii Moldova, a provocat reducerea capacităților sistemului medical și aprofundarea unor probleme sistemice în acest domeniu. Mai mult, această atitudine a politicianilor față de oamenii (intelectualitatea) din aceste domenii, a determinat diminuarea prezenței și rolului acestei forțe-motrice a dezvoltării oricărei societăți moderne în procesele social-politice, fapt ce a condus la degradarea sistemică a statului.

Finanțarea insuficientă și pseudoreformele implementate în sistemul de ocrotire a sănătății pe parcursul anilor 2010-2017, au generat deficiențe și riscuri funcționale majore în domeniu. Cele mai evidente și critice fiind: insuficiența cadrelor medicale la toate nivelurile și dotarea derizorie a instituțiilor medicale publice cu echipamente și dispozitive medicale, inclusiv deteriorarea progresivă a infrastructurii acestora. Astăzi, sistemul medical al țării rezistă în mare parte datorită atitudinii responsabile, dedicației vocației de medic, patriotismului și entuziasmului cadrelor medicale din țară. Aceasta nu poate continua la nesfârșit, deși clasa politică deseori consideră acest factor drept resursă inepuizabilă.

Doar capacitatea exemplară de mobilizare a medicilor și a personalului medical din țară a permis evitarea colapsului sistemului medical în timpul pandemiei COVID19. În pofida subdotării cronice a sistemului medical din țară cu resurse umane, echipamente și dispozitive, toți cetățenii țării au avut parte de îngrijire medicală și tratament a infecției COVID-19, țara înregistrând o rată a fatalității în urma cazurilor de infectare cu acest virus sub media europeană. Pandemia a scos în evidență mai multe carențe ale sistemului sănătății publice, care urmează a fi înlăturate rapid și eficient, considerând riscul perpetuării pandemiilor pe plan global în următoarele decenii.

Un accent deosebit trebuie pus pe organizarea și contractarea serviciilor medicale în funcție de necesitățile populației, prin procurarea strategică a serviciilor medicale. Aprobarea criteriilor de contractare a prestatorilor de servicii medicale (indiferent de tipul de proprietate) în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală. Un rol important pentru funcționarea și modernizarea sistemului medical al țării îl pot îndeplini și asigurările medicale facultative, domeniu care abia urmează a fi dezvoltat în țara noastră.

Un rol la fel de important în sistemul ocrotirii sănătății al Republicii Moldova urmează să fie atribuit sectorului privat, care pe parcursul ultimilor ani a demonstrat un potențial investițional și competitiv semnificativ pentru acest domeniu. În această ordine de idei statul urmează să ajusteze sistemul asigurărilor obligatorii în medicină, sporind accesul instituțiilor medicale private la finanțare din FAOAM, prin stabilirea unor criterii transparente și echitabile de contractare pentru toți participanții și pentru tot spectrul de servicii. Pentru funcționarea și modernizarea sistemului medical al țării urmează a fi valorificat domeniul asigurărilor medicale facultative, care deși este reglementat, rămâne a fi neatractiv.

Insuficiența cadrelor medicale este cea mai acută problemă cu care se confruntă sistemul ocrotirii sănătății din țară, iar o eventuală perpetuare a exodului de specialiști din sistem ar aduce medicina publică din țară în prag de colaps. Statul urmează să continue și în următorii ani implementarea măsurilor sporite de motivare a angajaților din sistemul medical, inclusiv prin politici salariale relevante, condiții de lucru modernizate și garanții sociale adecvate oferite cadrelor medicale.

Politica echilibrată de distribuție a resurselor în domeniul ocrotirii sănătății – atât a resurselor umane, cât și a celor financiare și tehnice – cu siguranță va constitui suportul necesar pentru realizarea scopului de bază al sistemului: fortificarea sănătății populației. Astfel vom reuși să oferim servicii medicale accesibile și echitabile pentru fiecare persoană, totodată asigurând echilibru în dezvoltarea instituțiilor medico-sanitare publice și private, de diferit nivel și în toate regiunile țării.

În virtutea evoluțiilor recente în domeniul mijloacelor de comunicare și tendințelor tot mai frecvente de dezinformare a opiniei publice pe subiecte ce țin de sănătatea publică, se impune elaborarea și implementarea unui program guvernamental de educare a populației, pentru conștientizarea aspectelor de bază și riscurilor principale aferente acestui domeniu. Pandemia COVID 19 a scos în evidență riscurile majore pe care le prezintă dezinformarea pe teme de sănătate publică, inclusiv lipsa de cooperare a cetățenilor și chiar obstrucționarea măsurilor sanitar-epidemiologice întreprinse de autorități, reticența față de campaniile de vaccinare, etc.

Obiectivele prioritare ale PDCM în domeniul ocrotirii sănătății sunt următoarele:

- Eficientizarea sistemului de guvernare în sănătate, atât la nivel central cât și local prin elaborarea și implementarea politicilor din perspectiva abordării "nici un om să nu fie lăsat fără acces la asistență medicală";
- Dezvoltarea și aplicarea unui proces decizional transparent, conform standardelor europene prin creșterea nivelului de responsabilizare a instituțiilor sistemului de sănătate;
- Sporirea responsabilității tuturor factorilor implicați în managementul resurselor financiare publice, fapt ce va permite asigurarea dezvoltării sustenabile a sistemului ocrotirii sănătății;
- Asigurarea îndeplinirii Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă prin implementarea unor politici eficiente în domeniul sănătății;
- Elaborarea și implementarea cadrului normativ aferent dezvoltării serviciului de reabilitare în Republica Moldova;
- Consolidarea sistemului de supraveghere în domeniul sănătății publice, sporirea capacităților de identificare și monitorizare a riscurilor, a capacităților pe tot lanțul de intervenție și de evaluare a impactului măsurilor de sănătate publică;
- Promovarea politicilor de sănătate necesare pentru fortificarea agendei de cercetări științifice, activități academice și didactice în sistemul de sănătate;

- Creșterea potențialului sistemului de sănătate pentru prevenire, intervenție și răspuns la urgențele de sănătate publică;
- Dezvoltarea și implementarea instrumentelor de asigurare și control al calității serviciilor medicale acordate populației, prin fortificarea potențialului uman, tehnico-material, dotarea cu dispozitive medicale, de laborator, medicamente, tehnologii performante ale instituțiilor medicale și de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice;
- Sporirea gradului de conștientizare a necesității respectării unui mod de viață sănătos la toate etapele vieții și reducerea poverii bolilor transmisibile și netransmisibile, fortificarea controlului integrat a factorilor de risc pentru sănătatea populației;
- Asigurarea accesului la servicii medicale pentru toți potențialii beneficiari, îmbunătățirea calității serviciilor medicale prestate, reducerea diferențelor între diverse grupuri sociale, diverse regiuni ale țării și creșterea nivelului de satisfacție a pacienților, inclusiv asigurarea continuității în prestarea serviciilor cu accent pe individ, familie, comunitate;
- Fortificarea rolului medicinei primare în sistemul de sănătate cu orientare preponderent asupra promovării modului de viață sănătos, depistarea precoce a maladiilor, supravegherea persoanelor în condiții de ambulator, îngrijirilor comunitare și dezvoltarea serviciilor de reabilitare medicală;
- Susținerea eforturilor AAPL în dezvoltarea și fortificarea infrastructurii medicinei primare în localitățile rurale;
- Sporirea capacităților sectorului spitalicesc prin eficientizarea și tehnologizarea spitalelor, organizarea serviciului prin estimarea profilurilor și numărului de paturi conform necesităților populației;
- Revizuirea și restabilirea lanțurilor complete de acordare a serviciilor de asistență medicală, persoanelor asigurate și neasigurate;
- Implicarea sectorului neguvernamental ca un partener de valoare în prestarea serviciilor medicale de alternativă și de suport, a îngrijirilor comunitare și la domiciliu;
- Implicarea organizațiilor profesionale și a beneficiarilor de servicii de sănătate (inclusiv a pacienților) în procesul de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor de sănătate;
- Stimularea industriei farmaceutice autohtone, lărgind spectrul de producere a medicamentelor, a preparatelor fito-terapeutice; crearea întreprinderilor mixte, orientate spre export;
- Stabilizarea mecanismelor de achiziții publice în sănătate în vederea asigurării neîntrerupte cu medicamente și consumabile a instituțiilor medicale în scopul garantării continuității actului medical, precum și a excluderii plăților neconforme pentru preparate medicamentoase sau servicii medicale;
- Asigurarea transparenței achizițiilor publice în sănătate, fortificarea rolului și capacităților de coordonare CAPCS în respectarea termenelor de planificare, desfășurare și realizare conformă a contractelor de achiziții publice în sănătate;
- Intensificarea digitizării proceselor în sistemul ocrotirii sănătății, ceea ce ar asigura un nivel calitativ nou în procesarea informației și asigurarea circuitului informației medicale în format electronic între diverse structuri ale sistemului de sănătate și interconex;
- Actualizarea și ajustarea cerințelor și a cererii de formare a cadrelor științifice și de cercetare, a cadrelor medicale și personalului medical, în funcție de necesitățile și tendințele de dezvoltare a sistemului de ocrotire a sănătății, asigurând totodată oportunitățile de finanțare a acestor măsuri;
- Perfecționarea mecanismelor de recrutare, educare continuă, menținere și dezvoltare a resurselor umane în sistemul de sănătate;
- Eficientizarea managementului resurselor umane în sănătate prin punerea în aplicare a metodelor eficiente de motivare a personalului: motivarea salarială, asigurarea securității

la locul de muncă, asigurarea cu locuințe prin programe de stat gen "Prima Casă", servicii de educație timpurie calitative și sigure familiilor cu copii mici etc.;

- Mobilizarea mijloacelor financiare suficiente, în corespundere cu indicatorii de finanțare puși inițial la baza sistemului AOAM și utilizarea eficientă a acestora pentru necesitățile sistemului de sănătate;
- Fortificarea capacităților și practicilor de reglementare în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale, alinierea la standarde internaționale pentru asigurarea calității, siguranței și eficienței produselor medicale și dispozitivelor medicale puse pe piață;
- Sporirea accesului la servicii farmaceutice în sectorul rural al țării;
- Dezvoltarea sistemului de monitorizare și reducere a riscurilor asociate utilizării medicamentelor și dispozitivelor medicale, garantarea securității farmaceutice;
- Reducerea poverii financiare asupra populației prin asigurarea prețurilor echitabile și asigurarea accesului echitabil la medicamente și dispozitive medicale, inclusiv prin extinderea accesului la medicamente compensate.

Protecția socială și Ocuparea forței de muncă

Dominiul protecției sociale rămâne a fi prioritar, reieșind din multiplele probleme care afectează nivelul de trai al populației. Tendințele demografice din Moldova sunt alarmante din perspectiva reducerii ratei natalității, îmbătrânirii populației, precum și emigrării forței de muncă. Aceste fenomene condiționează măsuri imperative pe agenda politică în scopul asigurării sustenabilității financiare și creșterii încrederii populației în sistemul de asigurări sociale, precum și a consolidării unui sistem de asistență socială corelat cu necesitățile reale ale persoanelor în dificultate.

Inițiativele politice populiste promovate în ultimul deceniu au distorsionat sistemul de protecție socială. Cu regret, efectul acestora a fost pe termen scurt și cu impact minor asupra bunăstării populației. Atestăm, că până la moment, nu a fost identificat mecanismul care ar oferi garanții sociale persoanelor angajate în agricultură. Ponderele beneficiarilor de pensie minimă este în continuă creștere, iar "presiunea socială" asupra persoanelor care activează în câmpul muncii și contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat este de 1,2 angajați pentru plata pensiei unui beneficiar. Totalitatea problemelor expuse reduc substanțial posibilitatea de a majora prestațiile de asigurări sociale.

Declinul demografic impune măsuri proactive de susținere a familiilor cu copii. Prestațiile sociale acordate pentru creșterea copilului sunt determinate de statutul părintelui de persoană asigurată sau neasigurată, deși necesitățile pentru îngrijirea și dezvoltarea copiilor sunt identice. Instituțiile educaționale antepreșcolare și preșcolare sunt subdezvoltate, în special în localitățile rurale, și necesită diversificarea formelor de organizare și funcționare a acestora, ceea ce va permite abilitarea economică a femeilor, implementarea practică a concilierii vieții de familie cu cea profesională, precum și va stimula sporirea natalității.

Situația pe piața muncii este una critică, indicatorii de bază privind ocuparea forței de muncă sunt la nivel scăzut. Politicile în domeniu nu au avut impactul scontat privind creșterea ocupării formale, bazată pe competitivitate economică, competențe și calificări adecvate pentru a asigura dezvoltarea durabilă și incluzivă. Necorelarea sistemului educațional cu cerințele pieței muncii pentru calificări și competențe mai bune, au avut efecte negative asupra valorificării potențialului uman și accentuarea fenomenului migrațional. Republica Moldova înregistrează o rată înaltă a tinerilor neangajați în câmpul muncii. O problemă majoră o reprezintă distribuția populației

active și a celei ocupate în dependență de mediul de reședință, fiind necesare măsuri active de ocupare în câmpul muncii a populației din localitățile rurale.

Deși Republica Moldova a înregistrat unele progrese în domeniul respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități, rămâne actuală necesitatea măsurilor eficiente de protecție socială, de acces la infrastructură și incluziune în circuitul social-economic activ. Reieșind din necesitatea asigurării respectării drepturilor omului, garantării unui nivel de trai demn pe parcursul întregii vieți, obiectivele prioritare ale PDCM în domeniul protecției sociale și ocupării forței de muncă sunt următoarele:

- Asigurarea măsurilor de protecție socială pentru persoanele vârstnice și persoanele cu dizabilități prin consolidarea prestațiilor sociale;
- Instituirea unor prestații noi pentru persoanele vârstnice și cu dizabilități cu venituri mici în scopul sporirii măsurilor de protecție sociale;
- Garantarea dreptului la prestații de asigurări sociale pentru cetățenii Republicii Moldova care activează/au activat peste hotarele Republicii Moldova în baza Acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale;
- Intensificarea măsurilor de protecție socială adresate veteranilor de război și membrilor familiilor acestora;
- Consolidarea Programului de ajutor social prin direcționarea acestuia către cele mai sărace familii, reducerea dependenței de program prin implementarea măsurilor active de ocupare în câmpul muncii;
- Asigurarea cu mijloace ajutătoare tehnice a persoanelor vârstnice și cu dizabilități și a accesului persoanelor în dificultate la servicii sociale de calitate conform necesităților;
- Susținerea autorităților administrației publice locale în dezvoltarea și asigurarea sustenabilității financiare a serviciilor sociale adresate diferitor grupuri de persoane;
- Implementarea politicilor naționale proactive în domeniul securității demografice și susținerii familiilor cu copii;
- Asigurarea măsurilor eficiente de protecție a copiilor rămași fără ocrotire părintească;
- Diversificarea și implementarea măsurilor active de ocupare a forței de muncă;
- Dezvoltarea programelor de formare prin corelarea cererii locurilor de muncă și ofertelor angajatorilor;
- Dezvoltarea și implementarea antreprenoriatului social;
- Gestionarea procesului migrației forței de muncă, inclusiv prin încheierea Acordurilor de migrație a forței de muncă;
- Liberalizarea și modernizarea relațiilor de muncă prin modificarea Codului muncii și cadrului normativ corespunzător;
- Asigurarea dreptului persoanelor cu dizabilități la incluziune socială;
- Consolidarea mecanismului de protecție și asistență a victimelor violenței față de femei și violenței în familie;
- Implementarea mecanismelor eficiente de prevenire și combatere a violenței, neglijării și exploatării copiilor, precum și asigurarea accesului la justiție și la măsuri de asistență a victimelor violenței în familie;
- Promovarea măsurilor de conciliere a vieții profesionale cu cea de familie pentru bărbați și femei.

Dezvoltarea infrastructurii publice și a regiunilor

Starea precară și totalmente depășită a infrastructurii publice (drumuri, apă și canalizare, energetică, management al deșeurilor etc.) constituie principalul impediment pentru dezvoltarea

economiei, atragerea investițiilor private în economie și este una din cauzele principale ale exodului populației de țară.

Investițiile masive ale statului în dezvoltarea infrastructurii publice constituie condiția principală pentru asigurarea unui salt economic al țării, deci este una din prioritățile de bază ale PDCM. Resursele financiare semnificative pentru aceste scopuri trebuie atrase de pe extern, prin conectarea țării la piețele financiare internaționale.

Obiectivele prioritare ale PDCM în domeniul infrastructurii publice și dezvoltării regionale sunt următoarele:

- Implementarea unui Program național de construcție a infrastructurii publice, axat pe 3 elemente principale – rețeaua de drumuri, aprovizionarea cu apă și canalizare, infrastructura de management a deșeurilor solide. Finanțarea proiectelor prevăzute în acest Program prin atragerea mijloacelor necesare de la instituțiile financiare internaționale și de pe piețele financiare externe;
- Construcția și reconstrucția rețelei de drumuri naționale, regionale și locale;
- Sporirea nivelului securității energetice a țării, inclusiv prin implementarea proiectului de interconectare energetică cu Uniunea Europeană și dezvoltarea sectorului energetic bazat pe surse regenerabile;
- Dezvoltarea rețelelor magistrale de alimentare cu apă din cele două mari surse de suprafață (Prut și Nistru), astfel încât localitățile să dețină acces la surse alternative de apă, altele decât cele subterane;
- Conectarea localităților la apeductele magistrale deja existente și construcția infrastructurii de canalizare în localitățile țării;
- Eficientizarea mecanismului de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională din cele patru fonduri naționale (Fondul Rutier, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fondul Ecologic Național, Fondul de Eficiență Energetică);
- Constituirea unui fond național de garantare a contribuției pentru proiectele de cooperare transfrontalieră și transnațională;
- Creșterea condițiilor de trai prin implementarea politicilor de dezvoltare a localităților urbane și rurale;
- Asigurarea implementării unui program de dezvoltare urbană policentrică, astfel încât să fie creată o rețea de orașe dezvoltate care ar putea crește competitivitatea regiunilor de dezvoltare, dar și orașelor propriu-zise în raport cu orașele din regiunile megieșe ale frontierei (Iași, Galați, Botoșani, Odesa, Iampoli etc.);
- Implementarea programului LEADER și a reglementărilor necesare pentru activitatea Grupurilor de Acțiune Locală;
- Dezvoltarea infrastructurii de turism în vederea dezvoltării turismului rural și susținerea activităților economice a pensiunilor.

Sector agrar eficient

Exodul populației țării a lăsat satele noastre pustii, iar baza economică a satelor și regiunilor țării a degradat semnificativ. Agricultură este sectorul economic determinant pentru bunăstarea materială a sectorului rural, iar politicile statului trebuie să fie orientate spre modernizarea acestui sector și sporirea gradului de protecție al acestuia în fața fenomenelor climatice nefavorabile.

Sectorul agrar și zootehnia sunt ramurile economiei naționale, care cel mai mult au avut de suferit din cauza politicilor economice și fiscale inadecvate, în mare parte tot din cauza populismului politicianilor. Abordările incorecte din punct de vedere fiscal și distorsionările pe lanțul valoric de producție, au transformat agricultura Moldovei în furnizor banal de materie primă pe piețele externe, cu activități generatoare de plusvaloare extrem de redusă. Cu consecințe grave pentru industria prelucrătoare și zootehnie, aceste politici ineficiente au lovit preponderent tot în fermieri și producătorii de producție agricolă primară.

Volumele de resurse alocate de stat pentru subvenționarea sectorului agrar și zootehniei, dar și modul de alocare a acestor subvenții, nu au contribuit semnificativ la modernizarea sectorului și sporirea gradului lui de rezistență la secete și alte fenomene nefaste.

Pentru revitalizarea sectorului agrar este necesar de restabilit infrastructura de irigație a terenurilor agricole. Ca și în cazul infrastructurii publice, mijloacele financiare necesare pentru reconstrucția sistemului de irigare vor fi alocate din bugetul statului, din contul atragerii resurselor financiare de pe piețele externe. Obiectivele prioritare ale PDCM pentru sectorul agrar și zootehnie sunt următoarele:

- Adaptarea la schimbările climaterice și creșterea productivității în agricultură prin sporirea accesului la irigare și gestionarea eficientă a apelor prin investiții publice majore în infrastructura de irigare și alte măsuri, inclusiv prin stimularea din partea statului, a procesului de valorificare eficientă a terenurilor pasibile irigării, stimularea prin subvenționare a producătorilor agricoli care implementează prelucrarea conservativă a solului, a conversiei către agricultura organică (convențională) și tehnologiilor de ajustare la schimbările climatice (irigare la scară mică și crearea bazinelor de captare a apelor);
- Eficientizarea sistemului de subvenționare a sectorului agricol și zootehnic, punând accentul pe investițiile în tehnologii moderne, stimulând ramura de producere a semințelor adaptate mai bine la condițiile climaterice din țară, încurajând respectarea asolamentului și protecția solurilor, dezvoltând agricultura ecologică, etc.;
- Eficientizarea sistemului de asigurări în agricultură, inclusiv prin ajustarea legislației pentru a elimina deficiențele actuale ale acestui sistem, pentru a spori gradul de protecție a ambilor părți participante la procesul de asigurare, prin subvenționarea primei de asigurare și revederea criteriilor de eligibilitate pentru subvențiile în agricultură;
- Sporirea eficienței activității sectorului agricol prin stimularea exportului de produse cu valoare adăugată înaltă, nu doar a producției agricole primare, inclusiv prin instrumente fiscale cum ar fi implementarea unei cote medii a TVA, nediferențiată pentru întreg lanțul valoric;
- Stimularea investițiilor pentru consolidarea lanțului valoric și a infrastructurii de prelucrare a materiei prime agricole, dezvoltarea infrastructurii post-recoltare și de stocare a producției agricole în frigidere și alte capacități de păstrare;
- Consolidarea sistemului de cercetare și învățământ agrar, fortificarea consultanței și extensiunii agricole;
- Revitalizarea sectorului zootehnic, inclusiv prin stimularea investițiilor pentru crearea fermelor în extravilanul localităților, dar și consolidarea celor existente, ceea ce va permite utilizarea tehnologiilor moderne de întreținere, nutriție și exploatare a animalelor și, prin urmare, sporirea semnificativă a productivității acestora și obținerea unui produs competitiv atât pe piața internă cât și pe piețele de export. Integrarea agriculturii cu fermele zootehnice ar contribui la ameliorarea fertilității solului și soluționarea problemei privind securitatea alimentară;
- Întărirea capacităților sistemului de asigurare a sănătății animalelor, consolidând sectorul de servicii sanitar-veterinare a țării.

Mediul ambient și schimbările climatice

Degradarea situației ecologice și schimbările climatice dar și degradarea biodiversității au devenit deja niște fenomene existențiale pentru Republica Moldova, manifestându-se pe deplin pe parcursul ultimilor 10 ani. Ecologia țării este afectată atât urmare a utilizării în activitățile economice a unor tehnologii depășite și ofensive pentru mediul ambient, cât și de atitudinea cetățenilor și autorităților publice în domeniul managementului deșeurilor publice. Numărul mare de locuri de depozitare a gunoiului, inclusiv neautorizate, cât și infrastructura subdezvoltată a sistemului de management al acestor deșeuri, prezintă un pericol major pentru sistemul ecologic și necesită intervenție urgentă și complexă din partea statului și cetățenilor. Se impune implementarea unei abordări intersectoriale ale problemelor de mediu și includerea acestora în toate sectoarele economiei naționale asigurând realizarea angajamentelor de implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Obiectivele prioritare ale PDCM în domeniul protecției mediului ambient sunt următoarele:

- Creșterea gradului de împădurire a teritoriului Republicii Moldova și crearea fâșiilor de protecție, inclusiv reformarea principiilor de activitate ale autorităților responsabile de managementul florei și faunei și creșterea suprafețelor ariilor protejate și a capacităților instituționale pentru gestionarea acestora;
- Implicarea mediului academic în vederea identificării celor mai bune soluții de mediu pentru atingerea obiectivelor asumate de Republica Moldova în cadrul diferitelor convenții și tratate internaționale;
- Dezvoltarea infrastructurii de management al deșeurilor, prin implementarea proiectelor finanțate, atât din fondurile naționale, cât și din fondurile de asistență externă deja ratificate de către Republica Moldova;
- Aplicarea strictă a principiului "poluatorul plătește", cu modificarea pedepselor aplicate persoanelor fizice și juridice care aduc prejudicii mediului;
- Dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare, inclusiv extinderea stațiilor de epurare;
- Implementarea acțiunilor intersectoriale menite să asigure reducerea emisiilor de carbon, inclusiv promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă în detrimentul combustibililor fosili, stimularea cererii la transportul ecologic, creșterea eficienței energetice a clădirilor, susținerea financiară a proiectelor de ecologizare a întreprinderilor și promovarea economiei circulare;
- Dezvoltarea capacităților de monitoring a calității aerului, apei și solului prin dotarea tehnică a laboratoarelor de referință;
- Reformarea principiilor de exploatare a resurselor naturale și asigurarea unui control riguros al activității agenților economici din sectorul de minerit;
- Asigurarea dezvoltării relațiilor cu țările vecine în contextul gestionării în comun a resurselor acvatice transfrontaliere (râul Prut și Nistru), în vederea asigurării durabilității resurselor de apă, reducerii riscului la inundații și viituri;
- Dezvoltarea curriculumului școlar și includerea aspectelor de protecție a mediului în lista orelor obligatorii pentru copiii din clasele 1-4.